

AK KEDİ KARA KEDİ (*)

Gediz Akdeniz

Jean Baudrillard kritiklerinde, başta “Simulacra and Simulation” kitabında olmak üzere Holocaust olayına önemli bir yer vermiştir. Çünkü bu dramatik olayın ortaya çıkışını ve sonrasını kendi simülasyon kuramının geçerlilik alanı içerisinde görmüştür. Baudrillard’ın simülasyon kuramında Yahudilerin gaz odalarındaki ölümlerini tüm ırklarının yok edilişi olarak görmüş ve kendi ölümlerinin arkasından ağlama simülasyonu sonrası var olmuşlardır. Bu bedensel var olmanın (iktidar) yolu onları sanattan bilime kadar her alanda kendini göstermeye ve güç birliğine götürmüştür. İşte bu noktada Baudrillard kuramını devreye sokarak çeşitli çalışmalarında Holocaust üzerine özetle şu söylemlerde bulunmuştur:

Sinema ve televizyonun (renkli) insan hayatına girişine bağlı olarak Holocaust üzerine yapılan filmler “ortaya çıkma gerçeği”nin unutulmuşunu ve yok oluşunu estetik boyutuna ulaştırmıştır. Holocaust’un bu dönüşümüne son darbeyi de Spielberg’in "Schindler'in Listesi" filminin televizyonlarda gösterilmesi koymuştur. Auschwitz artık gerçekte değil TV’de bir kara deliktir. Bu kara delik tüm Yahudi ağlamalarını yutmuştur. Bu filmin TV’lerde gösterilişi sonrası Yahudilerin vaat edilen topraklara dönüşü bir simulacra olmuştur. Ortada suçlu kalmamış, yok olma süreklilik kazanmıştır.

Baudrillard’ın Holocaust üzerine yazdıklarından anladıklarımızı kısaca böyle özetledik. Evet, bize göre de Yahudilerin var olması uzamsaldır artık. Bundan sonra çevrilecek Munich gibi filmlerin zorlamaları bile Yahudiler için yeni hiper-gerçekler üretmez.

Peki; Baudrillard Çingeneler üzerine yapılan filmlere, yazılan romanlara, onlar için yapılan belgesellere, Çingenelerin tarihine - böylesine bile olmasa dahi- neden ilgi göstermemiştir. — Kendisini yitirdiğimizden yanıtını alamayız ama- özellikle son yıllardaki Emir Kusturica’nın filmlerini hiç mi seyretme fırsatı bulamadı? Baudrillard bu filmleri merak edip seyretmiş olsa bile, kuramı için gerekli Batı tarihi ile konmuş ve modernite bilgi kuramları ile saptanmış, Çingeneler için bir gerçeklik ilkesi olmadığını düşünerek Çingene olayını kuramının geçerlilik alanı içerisinde kabul etmemiş olabilir.

Çingene olayının “Düzensiz Duyarlı İnsan Davranışları Dinamiği (DDİDD)” simülasyon kuramımızın (bkz; www.gedizakdeniz.com) geçerlilik alanı içerisinde olduğu ise tartışılmaz. Çünkü Çingeneler için gerçeklik ilkesi kendi ürettikleri karmaşıklığın kendisidir ve bu ilke kendiliğinden değişime uğradığından öngörülemez. Kendisi süreklilik gösterdiğinden simulacra üretecek sonrası yoktur. Bu durum modernite formatlarının dışında kalan düzensiz bir yapıdır. Somutlarsak, Çingenelere uygulanmış olan tasfiyenin ucu zamansal ve uzamsal olarak açıktır.

Bu bağlamda Kustrica’nın "Crna Macka Beli Macor" (Ak Kedi, Kara Kedi) filmi Baudrillard’ın simülasyon kuramının dışındadır ve DDİDD simülasyon kuramının yetki alanı içine girer. Spielberg’in “Vatan Sever” bir Yahudi olmasına karşın Kustrica Çingene değildir. Ancak Çingeneler üzerine yaptığı filmler onun her Balkanlı (Maçka) gibi Balkanlı kültürünün gerçeğinde düzensiz Çingene yaşam dinamiklerinin yok kabul edilemeyecek etkilerinin var olduğunu gösterir. Bu gerçeğin dışında Kustrica’nın Çingeneler üzerine yaptığı filmlerdeki

niyeti ne olursa olsun DDİDD kuramıyla “Ak Kedi, Kara Kedi” filmini kritik ettiğimizde görünen şudur: “Ak Kedi, Kara Kedi” filminin “Happy End”i "Schindler'in Listesi" filminin “Happy End”i aksine bir kapanma (kararlılığa gidiş) değil açılmadır (kaos). Çünkü Çingenelerin tasfiye edilmek istenmelerinde modernitenin bilgi kuramlarınca söylenmiş bir gerçeklik ilkesi ortada yoktur.

Sistem (“Ak Kedi Kara Kedi” filmindeki evlendirme memuru) durumu gözlemlemiş ve öngörülmez olduğunu saptayınca da olayı karmaşık bulup kendine bırakmıştır. Filmde iktidarın saptaması doğrudur, simülasyon kendini karmaşıklığa bırakmıştır, zaten evlenen çiftlerin gidişleri, yeni arayışları bilinmeyen dünyalara doğrudur, Çingeneler için her yer vaat edilen topraklardır ve her şey herhangi bir yerde yeniden kurulacaktır, yani sonsuz simülacr sonsuz ortaya çıkışlara neden olacaktır. Burada mutlu son yeniden arayıştır. Bu var olmanın tasfiye olmadan kendisidir. Bu yüzdendir ki Çingenelerin bedensel iktidar olma gibi bir amaçları hiç bir zaman olmamıştır.

Evet, bu iki kuram Çingenelere şimdinin sonrasında farklı iki yolları olduğunu söylüyor. İlki Baudrillard’ın simülasyon kuramına göre; kendilerine Batı tarihinden uygun almış ve modernitenin bilgi kuramları ile onanmış bir gerçeklik ilkesi bulmaları, tasfiyenin yerini alacak uzay-zamanda bir yok olma ortaya koymaları gerekmektedir. Ancak bu gerçeklik ilkesi üzerine vaat edilen topraklara (simulacra) ulaşabilirler. Bu bedensel var olmanın (iktidar) karşılığı ise unutulma olacaktır. Bizim simülasyon kuramımıza göre ise Çingeneler gerçeklik ilkelerinin karmaşıklık durumunu sürdüreceklerdir. Bu arayış onları her yerin vaat edilen topraklar olduğuna ve yaşamlarının iç zenginlikleriyle iktidarsız var olmanın yoluna çıkartacaktır. Bu yola çıkış aynı zamanda değişimin ve dönüşümün, yani insan olmanın evriminin kendisidir. “Ak Kedi, Kara Kedi” artık bir film değil, düzenli bir yaşam yerine karmaşıklığı ayınle ilgili olarak seçen, Çingene doğasının bir hiper-gerçeğidir.

Bununla birlikte “Ak Kedi Kara Kedi” filmi Çingenelerin, Avrupalılar tarafından kısırlaştırılmış Balkanlıları (Maçkaları) yüz yıllar sonrasında terk ettiklerinin herkes tarafından bilinmesini sağlamıştır. Bu film, yok edilmenin (Holocaust) unutturulmasının aksine, unutturulmak istenen Balkanlı olmanın sanal dünyada da tasfiye edilmiştir; Artık bu film sonrası Balkanlı yoktur, özgürlükleri için yeniden yollara düşen Balkanlı Çingeneler vardır. Yolları açık olsun.

(*) Bu yazı bir deneme girişimi olup, “Üniversiteli Çingeneler Grubu”nun kuruluşunun 1. Yılı anısına armağan edilmiş ve www.cingeneyiz.org sayfasında yayınlanmıştır (2007).